

ตัวเลขกับความหมายแฝงในวัฒนธรรมจีน

Number and Significant meanings in Chinese Culture

เกตมาตุ ดวงมณี*

Katematu Duangmanee

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในตัวเลขจีนในประเทศจีนทางภาคใต้ โดยศึกษาตัวเลขจากคำ ซึ่งใช้วิธีการนำเสนอโดยเรียงลำดับตัวเลข ผลจากการวิเคราะห์พบว่าความหมายแฝงทางวัฒนธรรมในตัวเลขจีน ทั้งเลขมงคลและอวมงคลขึ้นอยู่กับคำศัพท์ที่มีเสียงคล้ายคลึงกับตัวเลขนั้น อย่างไรก็ตาม คนจีนยังให้ความสำคัญกับความเชื่อด้านไสยศาสตร์ และเนื่องจากการออกเสียงและคำศัพท์มีความแตกต่างจากภาษาถิ่นจึงทำให้ความหมายแฝงมีความหมายแตกต่างกันไป แต่หลักเกณฑ์นี้ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับทุกกรณีได้ เลขมงคลจีนได้แก่ สอง หก เจ็ด แปด เก้า เลขที่มีความหมายมงคลและอวมงคลในตัวเดียวกัน ได้แก่ สี่ นอกจากนี้ยังพบว่าความหมายแฝงทางวัฒนธรรมในตัวเลขจีนยังแสดงถึงความหมายต่าง ๆ อาทิ เลขหนึ่งแสดงถึงการเริ่มต้นและความเป็นผู้นำ เลขสองเป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับงานมงคล เลขสามเป็นเลขที่แปลกประหลาดเพราะล้วนปรากฏในด้านการเมืองจีน โบราณ ด้านการศึกษา ด้านดาราศาสตร์ ด้านฤดูกาล และด้านคุณธรรม เลขสี่เสียงคล้ายคำว่าตายจึงเป็นเลขอวมงคล เลขห้าเกี่ยวข้องกับโหงวเฮ้ง เลขหกแสดงถึงความราบรื่น เลขเจ็ดเป็นเลขมหัศจรรย์ เลขศักดิ์สิทธิ์ และเลขชะตาชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นเลขที่มีความสัมพันธ์ถึงผีและวิญญาณอีกด้วย เลขแปดแสดงถึงความร่ำรวยและเลขเก้าแทนสัญลักษณ์ของกษัตริย์แสดงถึงความมั่นคงยาวนาน เป็นต้น

คำสำคัญ : ตัวเลข ความหมาย วัฒนธรรมจีน

* ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ABSTRACT

The aim of this article is to propose traditional hidden meanings in Chinese numbers in the south of China, research in the case of words by using a number ordering method. The results of this study suggest that in Chinese culture, certain numbers are believed by some to be auspicious or inauspicious based on the Chinese word that the number name sounds similar to. However, some Chinese people regard these beliefs to be superstitions. Since the pronunciation and the vocabulary may vary greatly in different Chinese dialects, the rules are not generally applicable for all cases. The lucky or auspicious numbers are the numerals 2, 6, 7, 8 and 9 whereas lucky and an unlucky or inauspicious number is the numeral 4. Moreover we found that some Chinese numbers have more significant meanings. For instance, the numeral 1 is the starting ordinal number and therefore considered as the leading number. The numeral 2 is usually associated with happiness and fairs, whereas the numeral 3 is considered a “strange” number because always found that in ancient china politics, education, astronomy and moral. The number four is considered to be unlucky because sound is similar the to that of the word “to die”. The numeral 5 is associated with Wuxing (the Chinese treatise on predictions based on observations of characteristics). The numeral 6 represents smoothness, flowing, or slippery meaning everything goes smoothly or well, while the numeral 7 is associated with miracles and fortunes in life and togetherness, but can also be associated with the spiritual or of ghosts. The numeral 8 is associated with wealth or prosperity and the number nine is the emperor’s emblematic number and therefore means “long-lasting”.

Keywords : number; Significant meaning; Chinese culture

บทนำ

“ตัวเลข” เป็นสิ่งที่ทุกคนคลุกคลีในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเส้นทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่การศึกษาก็ตาม มนุษย์เริ่มเรียนรู้ภาษาผ่านทางสัญลักษณ์ โดยการนำกิ่งไม้ผูกมัดรวมกันแทนจำนวน หรือโดยการขีดตามผนังถ้ำ ต่อมา เริ่มมีการนับเป็นตัวเลขโดยถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรของแต่ละชาติ หรือสัญลักษณ์ของตัวเลข เช่น เลขอารบิก โรมัน ไทย หรือการเขียนเป็นภาษาเช่น 一, one, หนึ่ง แทนการใช้กิ่งไม้หรือขีดตามผนังถ้ำ จนกระทั่งปัจจุบันจึงกล่าวได้ว่ามนุษย์กับตัวเลขต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเสมอ แต่มีผู้ใดจะคิดบ้างว่าตัวเลขหนึ่งตัวมีความหมายโดยตรงและความหมายแฝงอย่างไรบ้าง ตัวเลขบางตัวมีความหมายแฝงทั้งมงคลและอวมงคล ตัวเลขจีนก็มีความหมายแฝงเช่นกัน ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมจีนที่แฝงอยู่ในตัวเลขจีนมากขึ้น ตลอดทั้งหลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลขผิดพลาดในการติดต่อสื่อสารกับคนจีน ซึ่งคนจีนถือว่าความเชื่อที่ปรากฏในตัวเลขมีความสำคัญและมีอิทธิพลกับการดำรงชีวิตอย่างยิ่งเพื่อให้การติดต่อสื่อสารราบรื่นจึงควรศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมแฝงที่ปรากฏในตัวเลขจีนดังที่ ชุนวูได้กล่าวไว้ว่า “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” ด้วย เหตุนี้ ผู้เขียนจึงขอกล่าวถึงตัวเลขจีนกับความหมายแฝงด้านวัฒนธรรมความเชื่อต่าง ๆ โดยนำเสนอเรียงตามลำดับหมายเลข ดังนี้

ตัวเลขจีนกับความหมายแฝงด้านวัฒนธรรมความเชื่อ

1. เลขหนึ่ง (yī—)

ตัวเลขจีนไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของการคำนวณเท่านั้น หากกลับแฝงไว้ซึ่งความหมายทางปรัชญาและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งอีกด้วย เลขหนึ่งจีนคือ 一 (yī—) เป็นตัวเลขน้อยที่สุด แต่มักใช้ประกอบเป็นคำที่มีความหมายที่มาก เนื่องจากหมายถึงการรวมหมู่ให้เป็นเอกภาพ เช่น

อี้ถี้ (yītǐ—体) หมายถึง เอกรูป

ถ่งอี้ (tǒngyī—) หมายถึง เอกภาพ

ตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่าเลข 1 สามารถใช้ได้ทั้งก่อนและหลังคำศัพท์ หากวางหน้าคำลักษณะนาม แสดงความหมายถึงจำนวนนับหนึ่ง เช่น

อี้เป็น (yībēn—本) หมายถึง หนึ่งเล่ม

อี้ลี่ (yīlì—粒) หมายถึง หนึ่งเม็ด

อี้ถาย (yītái—台) หมายถึง หนึ่งเครื่อง

หากท้าวางหน้าคำอื่น ความหมายจะเปลี่ยนไป แต่ยังคงแฝงไว้ซึ่งความหมาย
องค์รวมว่าหนึ่ง เช่น

อี้จื้อ (yízhì—致) หมายถึง เอกฉันท์

อี้ถี้ (yītǐ—体) หมายถึง เอกรูป

อี้ย่าง (yíyàng—样) หมายถึง เหมือนกัน

นอกจากนี้เสียงอ่านของเลข 1 (yī—) ยังสามารถผันเปลี่ยนตามคำ ศัพท์
ประกอบ โดยสามารถอ่านได้ สามเสียงคือ yī yí และ yì เช่น

เสียง yī ได้แก่ อี้เป็น (yībēn—本) หมายถึง หนึ่งเล่ม

เสียง yí ได้แก่ อี้เจียน (yíjiàn—件) หมายถึง หนึ่งตัว (ใช้กับเสื้อผ้า)

เสียง yì ได้แก่ อี้ถี้ (—体 : yītǐ) หมายถึง เอกรูป

สำหรับเลข 1 ที่ตามหลังคำศัพท์อื่นมักแสดงความหมายจำนวนทั้งหมด และ
อ่านออกเสียง yī เสมอ เช่น

ถ่งอี้ (tǒngyī—统—) หมายถึง เอกภาพ

จรวนอี้ (zhuānyī—专—) หมายถึง จิตใจมุ่งมั่น

เฉพาะเลข 1 ผู้เขียนขอแนะนำเสนอในด้านปรัชญาลัทธิเต๋า ซึ่งพบว่าเลขหนึ่งแสดง
ถึงการแตกแขนงของกลุ่มอากาศธาตุที่สลับ ๆ เต๋า (dào—道) หมายถึงการเริ่มต้นนั่นเอง
ดังเห็นได้จากในหนังสืออุจิงโจวอี้เป็นอี้(五经-周易本义) จิ่ง (Jing, 1989 : 20 - 24)
ได้ยกตัวอย่างแสดงความหมายพิเศษของตัวเลขในวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการทำนายวัน
เวลาในแต่ละวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ ใช้หลักสังเกตดวงดาวซึ่งแบ่งเป็นห้าดวง
หลัก คือ ดาวดิน ดาวน้ำ ดาวไฟ ดาวไม้ ดาวทอง ดาวแต่ละดวงอยู่บนท้องฟ้า 72 วัน
จากนั้นเปลี่ยนเป็นดาวที่สอง สาม สี่ และห้าตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 360 วัน สังเกตได้จาก

ก่อนเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ดาวน้ำมักจะปรากฏทางทิศเหนือ น้ำกลายเป็นน้ำแข็ง บ่งบอกว่าเข้าสู่ฤดูหนาว เดือนมิถุนายนดาวไฟมักจะปรากฏทางทิศใต้ บ่งบอกว่าเข้าสู่ฤดูร้อน เดือนมีนาคมดาวไม้มักจะปรากฏทางทิศตะวันออก บ่งบอกว่าเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิ เดือนกันยายนดาวทองมักจะปรากฏทางทิศตะวันตก บ่งบอกถึงการเข้าสู่ฤดูใบไม้ร่วง เดือนพฤษภาคมปรากฏดาวดิน บ่งบอกว่าอากาศจะกลับสู่อุณหภูมิปกติไม่หนาวหรือร้อน จากตัวอย่างข้างต้นทำให้ทราบว่าคนจีนโบราณใช้การเปลี่ยนแปลงของดาวในการทำนายฤดูกาล นอกจากนี้จึงยังได้เขียนเพิ่มเติมว่า เทียนอี (tiānyī天一) แสดงถึงวันที่ 1, 11, 21 และเทียนเอ๋อร์(tiānèr天二) แสดงถึงวันที่ 2, 12, 22 เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวคนจีนใช้ท้องฟ้า ดวงดาวและพื้นดิน ในการทำนายวันเวลา ต่างๆ เช่น เทียนอีตี้เอ๋อร์ เทียนเอ๋อร์ตี้ซาน เทียนซาน ตี้ซื่อ เทียนซื่อตี้อู่ เทียนอู่ตี้ลิว (tiānyīdìèr天一地二, tiānèrdìsān天三地三,

tiānsāndìsì天三地四, tiānsìdìwǔ天四地五, tiānwǔdìliù 天五地六)

เป็นต้น ตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงความสัมพันธ์ของเลขหนึ่งกับท้องฟ้าและพื้นดิน เลขหนึ่งจีนจึงแฝงถึงการเริ่มต้น ความเป็นผู้นำ และความเป็นหนึ่งเดียวกัน และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่คนจีนมีบุตรเพียงคนเดียวเพื่อต้องการให้บุตรตัวเองเป็นผู้นำ เด่นและเหนือกว่าผู้อื่นในทุกๆ ด้าน

2. เลขสอง (èr二)

เลขสองจีนคือเอ๋อร์ (èr 二) เป็นเลขที่คนจีนชื่นชอบมากเลขหนึ่ง เนื่องจากเชื่อว่าเรื่องดีหรือเรื่องมงคลล้วนต้องมาเป็นคู่ เห็นได้จากงานแต่งงานมักเลือกจัดงานในวันคู่ ของชำร่วยมอบเป็นคู่ ของเช่น ไข่เหวคาและญาติผู้ใหญ่ก็จัดเป็นคู่ สมัยจีนโบราณเจ้าบ่าวเจ้าสาวมอบลูกกวาด เมล็ดทานตะวัน และบุหรี่เป็นคู่ แต่แขกผู้มาร่วมงาน แต่ปัจจุบันพบว่าเจ้าบ่าวและเจ้าสาว ส่วนใหญ่มอบตะเกียบเป็นของชำร่วย วัฒนธรรมดังกล่าวนี้ได้ตกทอดมาสู่คนจีนในประเทศไทย ดังเห็นได้จากพิธีแต่งงานคนไทยเชื้อสายจีนนิยมมอบตะเกียบแก่แขกผู้มาร่วมงาน เพื่อสื่อความหมายถึงการครองคู่ด้วยกันชั่วฟ้าดินสลาย ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเลขสองที่ปรากฏและเกี่ยวข้องในคำศัพท์ ด้านศาสนาพุทธ ได้แก่ เอ๋อร์เต้า (èrdào二道) หมายถึง ทางแห่ง

ความสุขและทางแห่งความทุกข์ เอ๋อร์ดี (èrdì=諦) หมายถึง สัจธรรม ประกอบด้วยสัจธรรมทางโลกและสัจธรรมทางธรรม เอ๋อร์เซิน(èrshēn=身) หมายถึง กายมนุษย์กับกายทิพย์ เป็นต้น

นอกจากนี้เลขสองยังมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีจีนโบราณ เช่น วันที่สอง เดือนกุมภาพันธ์ตามปฏิทินจันทรคติ เป็นวันหลงตายโถ้ว (lóngtáitóu 龙抬头) หมายถึงวันมังกรยกหัวหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ชุนหลงเจีย (chūn lóngjié 春龙节) คือ เทศกาลมังกรฤดูใบไม้ผลิ คนจีนนิยมมอบเมล็ดทานตะวัน ตากแห้ง หรือมีดทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าให้แก่กัน พร้อมจัดกิจกรรมเต็นรำและการแข่งขัน เก็บผัก เป็นต้น

3. เลขสาม (sān三)

เลขสามจีนคือซาน (sān三) เป็นตัวเลขแปลกประหลาดที่สุด หากดูรูปตัวอักษรประกอบ ด้วยขีดแนวนอนสามขีดนั้นคือ “一 + 二 : 1 + 2” โดยนำขีดเลขหนึ่งประสมกับขีดเลขสองของภาษาจีน หากตรวจสอบชีวิตจริงของชาวจีนแล้วพบว่า มีการใช้คำศัพท์เกี่ยวข้องกับเลขสามเป็นจำนวนมาก เลขสามแสดงถึงความลึกล้ำและมหัศจรรย์ นำมาซึ่งความแปลกประหลาด เพราะไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองจีน โบราณ ด้านการศึกษา ด้านดาราศาสตร์ ด้านฤดูกาล และด้านคุณธรรม ล้วนมีเลขสามเกี่ยวข้องทั้งสิ้น ดังจะนำเสนอรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านโครงสร้างทางการเมือง การเมืองจีนสมัยโบราณ ผู้ที่เป็นหัวหน้านำทัพ เรียกว่า ซานกง (sāngōng 三公) มี 3 ตำแหน่งด้วยกัน ได้แก่ ชื่อหม่า (sīmǎ 司马) ชื่อจู (sītú 司徒) และชื่อกง (sīkōng 司空) ปัจจุบันใช้ตำแหน่งเหล่านี้เป็นนามสกุล เพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล

ด้านการศึกษา สมัยราชวงศ์ซ่งแบ่งสถานศึกษาเป็นกั๋วจืกเสวีย (guózǐxué 国子学) ไ้เสวีย (tàixué 太学) และชื่อเหมินเสวีย (sìménxué 四门学) รวมเรียกว่าซานเสวีย (sānxué 三学) นอกจากนี้ยังแบ่ง

การสอบเป็นสามระดับคือ เขียงชวี่ (xiāngshì 乡试) หมายถึง สอบระดับหมู่บ้าน
 ฮุ่ยชวี่ (huì shì 会试) หมายถึง สอบระดับอำเภอ และเตี้ยนชวี่ (diànshì 殿试)
 หมายถึง สอบต่อหน้าพระที่นั่ง รวมเรียกว่า ซานชวี่ (sānshì 三试)
 จะเห็นได้ว่าในสมัยจีนโบราณมีความยากในการเข้าทำงานเป็นขุนนางในราชสำนัก
 เนื่องจากต้องผ่านการสอบหลายระดับตั้งแต่สอบแข่งขันในระดับ หมู่บ้าน ระดับอำเภอ
 จนถึงการสอบต่อหน้า พระที่นั่ง ด้วยเหตุนี้ ขุนนางในราชสำนักล้วนเป็นบุคคล
 ที่มีความสามารถด้านดาราศาสตร์ เฉิน (Chen, 1998 : 378) ได้อธิบายไว้ว่าคนจีนสมัยก่อน
 ใช้แสงสามแสงจาก รั่ว (rì 日) หมายถึง ดวงอาทิตย์ เย่ (yuè 月) หมายถึง ดวงจันทร์
 และ ซิง (xīng 星) หมายถึง ดวงดาวในการคำนวณ ทำนายสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น
 แสงอาทิตย์ แสงจันทร์และแสงดาว รวมเรียกว่า ซานกวาง (sānguāng 三光)
 หมายถึง แสงสามแสงนั่นเอง

ด้านฤดูกาล หนึ่งปีมีสี่ฤดูแบ่งเป็นฤดูใบไม้ผลิ สามเดือน คือ เดือนกุมภาพันธ์
 มีนาคม และเมษายน เรียกว่าซานชุน (sānchūn 三春) ฤดูร้อนสามเดือน คือ
 เดือนพฤษภาคม มิถุนายน และกรกฎาคม เรียกว่าซานเซี่ย (sānxià 三夏) ฤดูใบไม้
 ร่วงสามเดือน คือ เดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคม เรียกว่าซานชิว (sānqiū
 三秋) และฤดูหนาวสามเดือน คือ เดือนพฤศจิกายน ธันวาคม และมกราคม เรียกว่า
 ซานตง (sāndōng 三冬)

ด้านศีลธรรมจรรยา แบ่งเป็นสามอย่างเรียกว่า ซานกัง (sāngāng
 三纲) ประกอบด้วยจวินเฉิน (jūnchén 君臣) หมายถึง ศีลธรรมจรรยาของ
 กษัตริย์ขุนนาง ฟูจื่อ (fùzǐ 父子) หมายถึง ศีลธรรมจรรยาของบิดาและบุตร และฟูซี
 (fūqī 夫妻) หมายถึง ศีลธรรมจรรยาของสามีภรรยา

นอกจากนี้ยังมีคุณธรรมแสดงถึงการคบเพื่อนหรือคุณธรรมของกัลยาณมิตร
 อันได้แก่ โหย่วเจริน (yǒuzhēn 友真) หมายถึง เพื่อนต้องจริงใจต่อกัน

โหย่วเลียง(yǒuliàng友谅) หมายถึง เพื่อนต้องอภัยกันและกัน และ

โหย่วตัวเหวิน (yǒuduōwén友多闻) หมายถึง เพื่อนต้องรับฟังกัน ทั้ง

สามอย่างนี้รวมเรียกว่า อี้เจอซานโหย่ว (yìzhěsānyǒu益者三友)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นความแปลกประหลาดของการใช้เลขสาม ที่โยงใยกับ
 ธรรมชาติและชีวิตประจำวัน หากถามว่าทำไมคนจีนจึงมีความเชื่ออย่างเร้นลับกับเลข
 สาม อาจกล่าวได้ว่าเลขสามมีความสัมพันธ์กับคนจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณก็ว่าได้ เพราะ
 ชีวิตของคนจีนโบราณคลุกคลีอยู่กับธรรมชาติ สิ่งที่อยู่รอบกายมนุษย์ในเวลานั้นล้วน
 ลึกลับซับซ้อน จึงก่อให้เกิดความเสื่อมใสศรัทธา สิ่งตามธรรมชาติ นับว่ามนุษย์ได้จัด
 กระบวนการคิด โดยจัดสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ คือ เทียน (tiān天) หมายถึง ท้องฟ้า
 ดี่(dì地)หมายถึง พื้นดิน และเหยิน(rén人) หมายถึง มนุษย์ เป็นพื้นฐาน ด้วยเหตุ
 แห่งความสัมพันธ์ระหว่างท้องฟ้า พื้นดินและมนุษย์ จึงรวมเรียกว่า

ซานฉาย(sāncái三才)หรือเรียกอีกอย่างว่า ซานหลิง(sānlíng 三灵)

หนังสือซัวเหวินเจี้ยจื่อ เขียนได้ปาน(shuōwénjiězì

xiàndàibǎn说文解字：现代版) ซู(Xu, 2005 : 9)ได้เขียนว่า ซาน เทียน ดี่

เหยินจือเต้าเย่ “sāntiāndìrénzhīdào yě三,天地人之道也”เห็นได้ว่า

ความหมายเดิมของเลขสาม แสดงถึง เทียนตี้เหยิน(tiān,dì,rén天,地,人)

จากคำกล่าวที่ว่า ช่างเว่ยเทียน เชี่ยวเว่ยตี้ จรงเว่ยเหยิน

(shàngwéitiān,xiàwèidì,zhōngwéirén上为天,下为地,中为

人) นั่นหมายถึง เบื้องบนคือ เทียน (tiān天) หมายถึง ฟ้าหรือ สวรรค์ เบื้องล่างคือ

ตี้(dì地) หมายถึง ดินหรือนรก และตรงกลางคือ เหยิน(rén人) หมายถึง มนุษย์

หรือมนุษย์โลก

นอกจากนี้แล้วยังมีพิธีเช่น ไหว้ไว้้อาลัยสามพิธีใหญ่ในศาลเจ้าเรียกว่าซานต้า
 จีหลี่ (sāndàjǐlǐ三大祭礼) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ความหมายแฝงของเลขสามจึง
 ช่อนความรู้ ความมหัศจรรย์พิสดารและความแปลกประหลาดไว้อีกด้วย

ปัจจุบันจำนวนเลขสามปรากฏในชีวิตประจำวันและพฤติกรรมของคนจีนจนกลายเป็นขนบธรรมเนียม เช่น ระหว่างประกอบพิธีงานแต่งงานเจ้าบ่าวและเจ้าสาวโค้งคำนับกันจำนวนสามครั้ง หรือในงานศพต้องยืนสงบไว้อาลัยเป็นเวลาสามนาที เป็นต้น

4. เลขสี่ (sì)

คนจีนสมัยก่อนเคารพฟ้าดิน เนื่องจากเข้าใจว่าพื้นดินเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีด้านเหนือ ใต้ ตะวันออกและตะวันตก ตัวอักษรเลขสี่จีนคือชื่อ (sì) หากสังเกตลักษณะตัวอักษรพบว่าเป็นรูปสี่เหลี่ยม คำหรือสำนวนที่มีคำว่าสี่ ส่วนใหญ่แฝงไว้ซึ่งลักษณะสี่เหลี่ยมเช่น

ชื่อฟ่ง (sìfāng 四方) หมายถึง สี่เหลี่ยม

ชื่อเจียว (sìjiǎo 四角) หมายถึง สี่มุม

นอกจากนี้ แม้แต่ร่างกายของคนเราก็ยังมีคำว่าสี่เข้ามาเกี่ยวข้องเช่น

ชื่อถี้ (sìtǐ 四体) หมายถึง ร่างกายทั้งสี่

ชื่อฝู่ (sìfú 四服) หมายถึง ผิวหนังทั้งสี่

คำว่าชื่อ (sì) หมายถึง สี่ มีเสียงใกล้เคียงกับชื่อ (死 : sǐ) ซึ่งหมายถึงตาย ดังนั้นเลขสี่นับว่าเป็นตัวเลขไม่ดี คนจีนจึงไม่นิยมให้สิ่งของแก่ผู้อื่นเป็นจำนวนสี่ชิ้น ในโรงพยาบาลไม่มีชื่อหัวเตียง (sìhàobìngfáng

四号病房) คือ ห้องพักคนไข้หมายเลขสี่หรือห้องที่ลงท้ายด้วยเลขสี่ ประตูเข้ามหาวิทยาลัยไม่มีประตูชื่อหัวเหมิน (sìhàomén 四号门) หมายถึงชื่อประตูสี่เป็นอันขาด เพราะหมายถึงประตูตาย หรือแม้แต่หมายเลขโทรศัพท์มือถือหรือเลขทะเบียนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ก็ตาม ไม่มีคนจีนคนใดชื่อหรือเลือกหมายเลขสี่เด็ดขาด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หมายเลขโทรศัพท์มือถือที่ลงท้ายด้วยเลขสี่ถูกขายในราคาถูกตัวอย่างข้างต้นถึง

แม้เลขสี่จะมีความหมายแฝงในด้านไม่ดี แต่ยังมีสำนวนจีนที่มีเลขสี่เป็นคำประกอบแสดงความหมายถึงความมงคล คือ ชื่อชวี่ต้งทัง (sìshìtóngtáng

四世同堂) หมายถึงการอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันสี่รุ่นได้แก่ รุ่นทวด รุ่น ปู่ย่า ตายาย รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก แสดงถึงความหมายมงคล เนื่องจากรุ่นทวดได้มีชีวิตอยู่ทันรุ่นลูกรุ่นหลาน ดังนั้นเลขสี่จึงใช้ได้กับเรื่องราวที่เป็นมงคลและไม่เป็นมงคล

5. เลขห้า (wǔ五)

คนจีนให้ความสำคัญกับโหราศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่อง อู่สิง (wǔxíng 五行) หมายถึง โหงวเฮ้ง คนจีนนิยมดูโหงวเฮ้งกันตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นโหงวเฮ้ง เรื่องที่อยู่อาศัย เรื่องการคบค้าสมาคม เรื่องการคัดเลือกพนักงานเข้าทำงาน หรือแม้แต่ เรื่องการทำมาค้าขาย เลขห้าจีนอ่านว่า อู่ (wǔ五) ในหนังสือจีนโบราณได้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเลขห้า เช่น

อู่สิง (wǔxíng五行) หมายถึง โหงวเฮ้ง ประกอบด้วยอู่ (tǔ土) หมายถึง ดิน สู่ย (shuǐ水) หมายถึงน้ำ ฮั่ว (huǒ火) หมายถึงไฟ มู่ (mù木) หมายถึงไม้ และจิน (jīn金) หมายถึงทอง

อู่ฟ่ง (wǔfāng五方) หมายถึงทิศทั้งห้า ประกอบด้วยเป่ย์ (běi北) หมายถึงเหนือ นาน (nán南) หมายถึงใต้ ตง (dōng东) หมายถึงตะวันออก ซี (xī西) หมายถึงตะวันตก และจง (zhōng中) หมายถึงกลาง

อู่เซ่อ (wǔsè五色) หมายถึงสีทั้งห้า ประกอบด้วยเฮย (hēi黑) หมายถึงสีดำ ไบ่ (白 : bái) หมายถึงสีขาว ชือ (赤 : chì) หมายถึงสีแดง จิง (qīng青) หมายถึงสีเขียว และ ฮวง (huáng黄) หมายถึงสีเหลือง เนื่องจากสีดำเป็นสัญลักษณ์แทนดิน สีขาวเป็นสัญลักษณ์แทนน้ำ สีแดงเป็นสัญลักษณ์แทนไฟ สีเขียวเป็นสัญลักษณ์แทนไม้ และสีเหลืองเป็นสัญลักษณ์แทนทอง ซึ่งตรงกับโหงวเฮ้งคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม้ และทอง

เฉิน (Chen, 1998 : 380) ได้เขียนเกี่ยวกับเลขห้าที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันว่า คนจีนได้ใช้เลขห้าแบ่งรสชาติอาหารและทวารในอวัยวะร่างกายดังนี้

รสชาติทั้งห้า (wǔwèi五味) ประกอบด้วยขวน (suān酸) หมายถึงเปรี้ยว ขู่ (kǔ苦) หมายถึงขม กาน (gān甘) หมายถึงหวาน ซิน (xīn辛) หมายถึงเผ็ด และเสียน (xián咸) หมายถึงเค็ม

ทวารทั้งห้า (wǔguān五官) ประกอบด้วยเออร์ (ěr耳) หมายถึงหู มู่ (mù目) หมายถึงตา โคว่ (kǒu口) หมายถึงปาก ปี้ (bí鼻) หมายถึงจมูก และเสอ (shé舌) หมายถึงคอ เป็นต้น

เห็นได้ว่าเลขห้า เป็นตัวเลขที่มีความหมายเป็นกลางไม่ได้แสดงถึงความเป็นมงคลหรืออวมงคลแต่อย่างใด เลขห้าตามความหมายจีนส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวข้องกับและเน้นทางด้านโหงวเฮ้งมากที่สุด

6. เลขหก (liù六)

เลขหกจีน คือ ลีว (liù六) เป็นตัวเลขหนึ่งที่คนจีนชื่นชอบ เพราะแสดงถึงชุ่น (shùn顺) หมายถึงความราบรื่น หากทำการมงคลอันใดก็จะเลือกวันที่หก หมายเลขโทรศัพท์ก็นิยมเลือกเลขหก หากร้านค้าไหนมีบ้านเลขที่ 6 66 หรือ 666 หรือลงท้ายด้วยเลขหก เจ้าของบ้านจะนำสีทองทาป้ายตัวเลขเพื่อให้เห็นได้ชัด แสดงถึงความหมายแฝงว่า ร้านค้านั้นจะค้าขายดี มีโชคลาภ เป็นต้น ตรงข้ามกับความหมายภาษาอังกฤษ เนื่องจากเลขหกในภาษาอังกฤษคือ six เสียงพ้องกับคำว่าป่วย (sick) ดังนั้น “หก” จึงเป็นตัวเลขอวมงคลในความหมายภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับภาษาไทย เนื่องจากคำว่า “หก” เป็นคำที่แสดงการตกหล่น การทรุดต่ำ จึงเป็นเลขที่คนไทยไม่ค่อยนิยม

เลขหกยังเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีนโบราณ อี้ (Yi, 2005 : 497) ได้กล่าวไว้ว่าหญิงกับชายจะแต่งงานต้องผ่านขั้นตอนหกอย่าง (六礼 : liùlǐ) ได้แก่

ขั้นตอนที่หนึ่ง คือ นำชาย (nàcǎi纳采) หมายถึง การหาพ่อสื่อแม่สื่อ

ขั้นตอนที่สอง คือ เวินหมิง (wèn míng问名) หมายถึง ฝ่ายชายให้พ่อสื่อแม่สื่อถามชื่อและวันเดือนปีเกิดจากฝ่ายหญิง

ขั้นตอนที่สาม คือ นำจี (nàjí 纳吉) หมายถึง ผูกดวง

ขั้นตอนที่สี่ คือ นำเจิง (nàzhēng 纳征) หมายถึง สู่ขอเป็นทางการ

ขั้นตอนที่ห้า คือ ฉิงชี (qǐngqī 请期) หมายถึง เลือกวันมงคล

ขั้นตอนที่หก คือ อิงชิน (yíngqīn 迎亲) หมายถึง แต่งฝ่ายหญิงเข้าบ้าน

7. เลขเจ็ด (qī 七)

ตัวเลข 1 หนึ่งถึง 9 เก้า ล้วนแฝงด้วยความลึกลับ เรื่องราวความลึกลับในตัวเลขมีส่วนเกี่ยวโยงถึงเทพนิยาย คนทั่วไปเข้าใจว่าตัวเลขนำมาซึ่งความหายนะและความสุข เลขเจ็ดจีนคือชี (qī 七) มีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง และยังเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมร่วมของปรากฏการณ์มนุษยชาติอีกด้วย เช่น จรวง (zhuang, 1987 : 45) ได้เขียนเรื่องเล่าจีนโบราณไว้ว่า มีตำนานเล่าว่ามนุษย์ต้องสร้างโลกให้เสร็จภายในหกวัน วันที่เจ็ดเป็นวันที่ทุกคนสละชีพ ด้วยเหตุนี้ในสมัยก่อนเลขเจ็ด หมายถึง การทำบุญครบเจ็ดวันให้แก่ผู้ตายในฐานะเป็นผู้สร้างโลก เป็นจำนวนเจ็ดครั้ง รวมทั้งสิ้น 49 วัน

หากพูดถึงความเชื่อทางศาสนาแล้ว เลขเจ็ดมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวต่างๆ เช่น เจดีย์ศาสนาพุทธในประเทศจีนล้วนมีเจ็ดชั้น เพราะคนจีนเชื่อว่าการช่วยเหลือชีวิตมนุษย์ 1 ชีวิตเหมือนได้ขึ้นสวรรค์เจ็ดชั้น ตายไปแล้ววิญญาณจะลอยไปสถิตที่สวรรค์ชั้นที่เจ็ด ด้านลัทธิต๋า ฟาน (Fan, 1965 : 96) ได้อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อของลัทธิต๋าไว้ว่า ผู้ถือศีลหรือนักพรตตำมีข้อห้ามทั้งหมดเจ็ดข้อ มีการตอบสนองกรรมเจ็ดประเภท ยิ่งกว่านี้ลัทธิต๋ายังเชื่อว่าการลุ่มดาวใดทั้งหมดเจ็ดดวง พลิกผันชะตาชีวิตของมนุษย์ได้ ดังนั้นการประกอบพิธีทางศาสนามักจุดตะเกียงไฟทั้งหมดเจ็ดดวง นอกจากนี้คนจีนโบราณยังเชื่อว่าบนท้องฟ้ามีเทพเจ้าปกป้องมนุษย์ทั้งหมดเจ็ดองค์ คือ อาทิตย์เทพ เมฆลาเทพ ธนเทพ ไพรเทพ คงคาเทพ กสินเทพ และปฐพีเทพ

เลขเจ็ดยังทำนายและคาดคะเนชีวิตในภาคหน้าได้อีกด้วย อาทิกการฝันถึงงูรัดตัว เป็นลักษณะวงกลมเชื่อว่าจะได้โชคลาภ หรือหากเด็กแรกเกิดร้องไห้เจ็ดครั้งต่อหนึ่งวัน ทำนายว่าเด็กจะนำความสุข ความร่าเริงมาสู่ครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้เลขเจ็ดยังเป็นเลขที่มีความสัมพันธ์กับผีและวิญญาณอีกด้วย ดังนั้นคนจีนจึงเรียกขานเลขเจ็ดว่าเป็นเลข

มหัศจรรย์ เลขศักดิ์สิทธิ์ และเลขชะตาชีวิต ด้วยเหตุนี้เลขเจ็ดจึงเป็นหนึ่งในเลขมงคลของจีน เหตุการณ์มงคลต่าง ๆ ของประเทศจีนมักเกี่ยวข้องกับเลขเจ็ดเช่นในวันที่เจ็ดเดือนกรกฎาคมตามปฏิทินจันทรคติของจีนเรียกว่า ซีซี (qīxī七夕) ซึ่งเป็นวันแห่งความรัก วันเด็ก และวันสตรีของจีน ในวันดังกล่าวผู้คนนิยมหวนกลับมาอยู่พร้อมหน้ากันเพื่อเฉลิมฉลอง เป็นต้น

8. เลขแปด (bā八)

เลขแปดจีน คือ ปา (bā八) เป็นเลขมงคลเลขหนึ่ง ซึ่งมีเสียงพ้องกับคำว่าฟาหรือฟาฉาย (fā发 , fācái发财) หมายถึงร่ำรวย เลขสิบแปดอ่านว่าสี่ปา (shíbā十八) เป็นเลขที่คนจีนชอบมาก เพราะมีเสียงพ้องกับคำว่า เหี่ยวฟา (yàofā要发) หมายถึงต้องรวย หากใครต้องการหมายเลขโทรศัพท์ที่ลงท้ายด้วยแปดต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นค่าเสวียนหัวแพะ (xuànhàofèi 选号费) คือค่าเลือกเลขหมาย เลขแปดในความหมายจีนเป็นเลขมงคลเหมือนกับประเทศเยอรมัน แต่กลับเป็นเลขอวมงคลในประเทศอาหรับ เพราะหมายถึงศูนย์ คือความสูญสิ้น นอกจากนี้เลขแปดสำหรับคนกวางตุ้งและฮ่องกงยังมีความหมายแฝงถึงการลงโทษ อ่านว่าฟา (fá罚) อีกด้วย ดังนั้นความหมายของเลขแปดในแต่ละประเทศและท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เพื่อป้องกันการสื่อสารผิดพลาด จึงต้องศึกษาและใช้อย่างระมัดระวังมากขึ้น

9. เลขเก้า (jiǔ九)

เลขเก้าจีน คือ จิว ดูตามรูปลักษณะตัวอักษรแล้วเหมือนกับคำว่าหลง (lóng龙) หมายถึง มังกร จากเหตุดังกล่าวนี้ทำให้นักวัฒนธรรมชาวจีนได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อพิสูจน์ว่าคำสองคำนี้มาจากรากศัพท์เดียวกันหรือไม่ จึงได้ข้อสรุปว่าเลขเก้า มาจากหัวมังกรเก้าตัว เพราะคนจีนโบราณยึดท้องฟ้าเป็นดวงอาทิตย์ ยึดเป็นจำนวนของดวงอาทิตย์ ดังนั้นคำว่า ท้องฟ้า เก้า และมังกรมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้แล้วกษัตริย์ในสมัยสังคมศักดินาของจีนยังได้รับการยกย่องว่าเป็น เงินหลงเทียนจื่อ (zhēnlóngtiānzǐ真龙天子) คือ โอรสมังกรสวรรค์ คำว่า จิว (jiǔ九) จึงเป็นตัวเลขแทนสัญลักษณ์ของกษัตริย์ มีความหมายแฝงถึงการมีชีวิตยาวนาน หรือมี

ความมั่นคงในชีวิตอย่างยาวนาน นอกจากนี้แล้วความลึกซึ้งซับซ้อนและน่าสนใจของการใช้จำนวนเก้า เริ่มแพร่หลายเรื่อยมา เฉิน (Chen, 1998 : 381) ได้จำแนกความหลากหลายของเลขเก้าในสมัยจีนโบราณดังนี้ ท้องฟ้ามีจิวฉง (jiǔchóng 九重) พื้นดินมีจิวโจว (jiǔzhōu 九州) ทหารมีตำแหน่งเสนาบดีเก้าระดับ เรียกว่า จิวชิง (jiǔqīng 九卿) ระดับยศมีจิวพิน (jiǔpǐn 九品) กฎหมายมีจิวโจว (jiǔchóu 九畴) หรือบางครั้งเรียกว่า จิวฟา (jiǔfǎ 九法) สถาปัตยกรรมและเครื่องดนตรีของกษัตริย์ล้วนประกอบด้วยจำนวนเก้าทั้งสิ้น เช่น สมัยราชวงศ์หมิงเมืองต้องห้ามมี 9,999 ห้อง เมืองเทียนอันเหมินมีเสาเอก 9 เสา เครื่องบรรณาการที่ส่งให้กษัตริย์มีทั้งหมด 9 อย่าง แต่ละอย่างมีจำนวน 9 ชิ้น เห็นได้ว่าประเพณีพื้นบ้านเลขเก้าถือเป็นเลขเกียรตินิยมเลขหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสูงส่ง แสดงถึงตำแหน่งชั้นสูงสุด นอกจากนี้แล้ว จิว (jiǔ 九) ยังแฝงถึงความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอีกด้วย ดังนั้นเลขเก้าจึงเป็นเลขมงคลเลขหนึ่งในตัวเลขจีน หากนำเลขเก้ามาเปรียบกับความเชื่อของคนไทยแล้ว เลขเก้าถือว่าเป็นเลขมงคลเช่นกันเพราะ “เก้า” มีเสียงพ้องกับ “ก้าว” ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าและราบรื่น ดังนั้นคนไทยนิยมเลขเก้ามากกว่าตัวเลขอื่น

บทสรุป

การศึกษาความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในตัวเลขจีนพบว่าเลขหนึ่งถึงแม้จะเป็นตัวเลขน้อยที่สุด แต่มักใช้ประกอบเป็นคำที่มีความหมายที่มาก เนื่องจกหมายถึงการรวมหมู่ให้เป็นเอกภาพ มีความหมายแฝงถึงการเริ่มต้น นอกจากนี้เสียงอ่านเลขหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลง

ตามคำที่นำมาประกอบ เลขที่เกี่ยวข้องกับแง่มุมทางศาสนา ได้แก่ เลขหนึ่ง สอง และเจ็ด เลขที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนจีนโบราณทั้งด้านการเมือง การทหาร คาราศาสตร์ แม้แต่เรื่องฤดูกาลและโหงวเฮ้ง ได้แก่ เลขสามและห้า สำหรับเลขสี่เป็นเลขที่ใช้ได้กับเรื่องราวเป็นมงคลและไม่เป็นมงคล เลขหกและเลขแปดล้วนเป็นเลขมงคล เพราะแสดงถึงความราบรื่นและร่ำรวย สำหรับเลขเก้าแสดงถึงความมั่นคงสูงส่ง

วัฒนธรรมแฝงในตัวเลขเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องลึกลับและน่าอัศจรรย์ใจ หากได้ศึกษาอย่างละเอียดจะพบว่าการตีความหรือการเรียนรู้ตัวเลขที่ปรากฏในวัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากการเกิดและการใช้ตัวเลข เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเช่น ไฟและดิน รวมถึงชีวิตของคนจีนโบราณด้วย ยิ่งไปกว่านั้นความหมายแฝงในตัวเลขในแต่ละชนชาติและประเทศล้วนแตกต่างกัน ดังนั้นหากต้องการทำธุรกิจหรือติดต่อกับคนจีน จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ความหมายแฝงของตัวเลขต่าง ๆ ด้วย เพื่อป้องกันความผิดพลาดทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น

เนื่องจากความรู้ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในความหมายแฝงของตัวเลขได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทางความคิดด้านปรัชญาของคนโบราณ และยังเป็นตัวแทนแสดงถึงความคิดความเชื่อของคนจีนโบราณซึ่งได้สืบทอดมาจนทุกวันนี้ ดังนั้นในฐานะคนรุ่นปัจจุบันควรรักษาวัฒนธรรมความเชื่อที่ดีเหล่านี้ไว้ให้ตกทอดถึงคนรุ่นหลังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

陈裕祯Chen, YuZhen. (1998). **中国文化要略 Zhongguo Wenhua Yaolue.**

Beijing:Waiyu Jiaoxueyuyanjiu chubanshe.

范温燦Fan, W.R. (1965). **中国筒式简便 Zhongguo Tongshi Jianbian.**

Beijing:Renmin chubanshe.

经集传Jing, Jichuan. (1989). **五经-周易本义 Wujing-zhouyibenyi.** Sichuan:bashu

shushe chubanshe.

许慎撰Xu, Shenzhuan. (2005). **说文解字：现代版Shuo Wen Jie Zi : Xiandai**

ban. Beijing:Shehui kexue wenxian chubanshe.

易思羽Yi Siyu. (2005).**中国符号Zhongguo Fuhao.** Nanjing:jiangsu renmin

chubanshe.

庄锡昌zhuangxichang. (1987). **文化人类学的理论构架 wenhua renleixue de**

lilun goujia. Zhejiang:zhejiang renmin chubanshe.